

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

10. De quibusdam qualitatibus excommunicationis, & de causa finali eiusdem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

De quibusdam qualitatibus excommunicationis, & de causa finali eiusdem.

CAPVT X.

EX his, quæ dicta sunt in cap. præcedenti, facile est, quosdam excommunicationis modos, seu qualitates cognoscere; est enim excommunicatio, iusta, iniusta, valida, nulla. Iusta est, quæ omnibus vestitur circumstantijs, & causis, quæ necessariae sunt, vt prædictum est. Iniusta fit ex defectu alicuius, quod si essentialiter est, facit, vt nulla sit excommunicatio, quæ quidem in foro tam poli, quam fori non est timenda, nec tenet, vt dicunt Host. in sum. de cleri. excom. ministr. ver. qualiter excusetur, & Glos. in cap. sententia, ii. qu. 3. & Henric. Boic. in cap. dilectis, nu. 13. de appell. facit tex. in §. cum ergo, ii. qu. 3. vbi iniqua sententia, nec apud Deum, nec apud Ecclesiam, quemquam grauat. Aduerte autem, excommunicatum nulliter, si ad probandum nullitatem admittitur, donec constet de ea, præter articulum nullitatis, nõ audiri in iudicio, cap. per tuas, §. nos igitur; iuncta Glos. ver. in alijs. de sent. excom. vbi habetur huiusmodi excommunicatum in alijs negotijs, vel factis iudicialibus non audiri tamquam actorem, licet extra iudiciũ non cuitetur. idem habet in cap. solet, circa fin. de sent. excom. lib. 6. Si verò defectus non sit essentialis, excommunicatio iniusta est, valida tamen. Vt autem hoc planum fiat, aduertendũ est, tripliciter excommunicationem posse dici iniustam. Vno modo ex parte ipsius excommunicationis.

Altero ex parte excommunicantis.

Tertiò ex parte ipsius excommunicati. & adhuc omnibus his modis dupliciter; aut ex defectu alicuius essentialiter requisiti, & tunc est nulla excommunicatio; aut alicuius requisiti, sed non essentialiter, & tunc est iniusta, sed valida. Ex parte ergo excommunicationis accidit primò, eum deficit trina monitio, si est ab homine, & tunc est iniusta, sed valida. ita habet Glos. cap. sacro. de sen. excom. ver. probari. Abbas ibi nu. q. & Fely. num. 2. Glos. in c. Romana. ver. iniustas. cod. tit. lib. 6. Si verò desit prorsus admonitio, ita vt nulla præcedat, est iniusta & nulla, excepto illo casu, quem præcedenti capite adnotauimus. ita habet Sotus. 4. d. 22. q. 1. ar. 2. conc. 4. licet Innoc. c. illud. de cleri. excom. ministr. videatur dicere validam esse, tamen ratio in cõtrarium est, quia excommunicatio nõ est pro

peccato præterito, nisi adsit contumacia: hæc autem non est, nisi admonitio præcedat, iuxta illud Matthei. Si te non audierit, sit tibi sicut Ethnicus. Hoc autem certum est inter omnes, quando excommunicatio fertur de participantibus, & non præcessit admonitio legitima facta participantibus, tunc iniustam esse, & nullam, per cap. statuimus. de sen. excomm. in 6. Attende tamen, nonnullos Doctores intelligere illud. c. statuimus. quando Iudex excommunicat participantes cum excommunicatis à se, & non ab alio, vel à iure: his enim casibus dicunt esse iniustam, & non nullam. sed hanc Doctorum sententiam censet dubiam Couar. in c. alma mater, prior. part. relect. §. 3. num. 5. Hæc autem admonitio regulariter debet esse personalis, nec sufficeret ad domum. Rota in antiquis decis. 338. Felyn. in c. sacro. num. 2. de sen. excomm. quod tamen limita.

Primò, si, qui admonendus est, dolo latiret, & subterfugiat, secundò, si legitime iam citatus semel ad causam personali citatione. tertio si citatio facta domi, peruenit ad notitiam illius. quartò, si fuerit male absolutus, & agatur de illo reducendo in pristinam excommunicationem, ut dicunt Fely. in d. c. sacro. & in. c. cum sit Romana. nu. 14. de app. & Rot. in nou. decis. 399.

Secundò dicitur nulla, si errorem cōtineat intolerabilem, iuxta cap. solet. & cap. venerabilibus. de sen. excom. in 6. §. penul. Tunc autem dicitur sententia errorem continere intolerabilem, quando aliquis excommunicatur, quia facit, quod in se bonum est, vel non facit, quod ex suo actu illicitum est; ita prædictum caput definit. Addit etiam Glos. cap. per tuas. de sen. excom. quando præcipitur aliquid impossibile. Addit etiã Glos. cap. sacro. eod. tit. quando est pro leui re; ut, quia Pardus currit. item, quando Prælatus interdicit subditis, ne exponant suis superioribus statum Ecclesiarum suarum. c. quia plerique de offic. ordin. libr. 6. His & alijs causis notatis per Abb. & alios Doct. in c. per tuas. de sen. excomm., lata excommunicatio dicitur errorem cōtinere intolerabilem, & iniusta, ac nulla est. Aduerte autem, errorem intolerabilem in duplici esse differentia; primus enim est iuris, secundus est facti. Error iuris intolerabilis tunc dicitur, quando in sententia reperitur expressus talis error, seu causa, propter quam excommunicatio dicitur continere errorem intolerabilem; ut dicunt Host. in c. per tuas. num. 3. de sen. excom. late Gabriel in tract.

commu.

com. opin. tit. de sent. conclus. 7. exempla sunt, quæ dixi. Facti autem error intolerabilis tunc dicitur, quando notorie constat de iniustitia excommunicationis, pura, quia puer adulterium fecit, quod improbabile est; vel superior, referendo se ad acta, aliquem excommunicat, quia furtum fecit: ex actis autem constat de falsitate causæ. Vide Host. in cap. per tuas. de sen. excom. latè Gabriel. vbi supra conclus. 10. Cæterum, si in sententia non exprimitur iuris error, & notorie non constat de falsitate facti, non dicitur continere errorem intolerabilem, sed est valida, licet iniqua. Host. vbi supra. S. Anto. in tract. de excom. c. 73. num. 9. & faciunt allegata per Gabriel. in citata conclus. 7.

Tertio, si excommunicatio non fertur in scriptis, & cum causæ expressione, iuxta cap. cum medicinalis de sent. excom. in 6. est quidem iniusta, sed valida, ut ibi Gloss. & Doctores, & ex ipso cap. probatur.

Ex parte autem excommunicantis iniustitia accidit.

Primò, si mala intentione, & odio excommunicet, tunc est iniusta, sed valida, iuxta Gloss. cap. sacro. de sent. excom. & habet omnes effectus iustæ excommunicationis, secundum Caiet. in opusc. q. 13. tom. 2. hoc enim peccatum potius est contra charitatem, quam contra iustitiam, & dicenda est talis excommunicatio, malè potius, quam iniuste facta.

Secundò, si erat publice suspensus, aut excommunicatus, iniusta est, & nulla. can. audiuimus. 24. q. 1. Host. in sum. de cler. excom. ministr. §. qualiter excusetur. Si verò non publicus, valida est per ea, quæ diximus cap. 13.

Tertio, si nullam habuit iurisdictionem, quia excommunicauit eos, qui ipsius iurisdictionis non sunt, vel aliquo priuilegio sunt exempti, iuxta cap. quanto. de priuileg. tunc iniusta est, & nulla. per. c. nullus. de paroch. vel si sit delegatus, & contra intentionem delegatis excommunicat, cap. fin. de præb.

Ex parte verò excommunicati. Primò, cum in tempore à iure requisito appellauit, & adhuc excommunicatio contra eum fertur, tunc est nulla, iuxta cap. ad præsentiam. de appell.

Secundò, cum vere non peccauit mortaliter, tamen conuincitur per testes contumaciæ, & peccati, tunc nulla est in foro interiori, tamen valida in exteriori, & obseruanda, donec veritas nota fiat, iuxta Gloss. cap. per tuas. de sent. excom. ver. intolerabilem. in fin. Alioquin ex iniusta, fieret ratione con-

tempus iusta, etiam quoad Deum, vt habet Gloss. prædicta. & tenet Abb. ibi. num. 4. Host. in sum. de sen. excom. §. quis sit effectus, col. 2. & ibi Apostil. in litera C. arg. text. in d. c. per tuas, & c. illud in fin. 24. q. 3. Quod tamen limita eo in casu, quando sic excommunicatus celebrat absque scandalo, præsertim in occulto, quia tunc in animæ iudicio non peccat, nec pœnas Canonicis afficitur, vt dicit Caiet. 22. q. 70. art. 4. Couuar. in c. alma mater. prior. part. relect. §. 7. num. 7.

Aduerte autem, sententiam excommunicationis iniustam nullam, nec quoad Deum, nec quoad Ecclesiam ligare, quamuis, de nullitate constet, in publico sit seruanda. Quæ vero iniusta est, sed valida, excepta ea, quæ iniusta est ex solo animo excommunicantis (hæc enim, vt dicimus, omnes effectus habet iustæ excommunicationis) apud Ecclesiam ligat, sed non apud Deum, quod est dicere non priuat communibus, & generalibus suffragijs Ecclesiæ, quibus priuat iusta, quoniam nõ censetur Ecclesia quemquam velle iniuste tantâ læsione afficere, cap. illud. u. q. 3. sed priuat communionem fidelium, participatione, & perceptione sacramentorum, ac diuinorum officiorum auditione, secundum Host. in sum. de sen. excom. §. quis sit effectus. Henric. Bqic. in c. dilectis, nu. 13. de app. D. Th. 4. d. 18. q. 2. in art. 1. ad 4. & sic intellige illud Gregorij in c. 1. n. q. 3. vbi habetur sententiam, siue iustam, siue iniustam, esse timendam. Aduerte rursus, si huiusmodi iniuste excommunicatus ante obtentam absolutionem aliquid ex ijs, quæ excommunicatis prohibentur, fecerit, pœnis Canonicis afficitur, etiam in foro animæ. secundum communem sententiam, teste Couuar. in c. alma mater. prior. part. relect. §. 7. ver. quarta, & ver. his equidem. quia apud Ecclesiam censetur excommunicatus, quod intellige, etiam si occultè faciat; illo excepto, de quo paulo superius dixi, qui falsis testibus conuictus est de mortali, quod verè non commisit: hic enim quo ad Ecclesiam non ligatur, sed in occulto; in publico tamen, quia censetur iuste excommunicatus, debet se abstinere, & grauius delinquit, si aliter faciat, donec de veritate constet. Modos autem iniustæ excommunicationis latè ponit Palu. 4. d. 18. q. 1. art. 4.

De causa finali excommunicationis nulla est controuersia: cum enim excommunicatio, iuxta cap. medicinalis, de sent. excom. in 6. medicinalis sit, non mortalis, disciplinans, non eradicans, finis ipsius est bonum, & vtilitas hominis, vt resipiscat, & ad bonum se conuertat, vel vt à malo perpetrando

retra-

retrahatur: hinc est, quoe citatio non fit, vt in alijs sententijs, ad audiendam sententiam, sed vt se corrigat. Abbas in c. sacro. num. 2. de sen. excom.

De quibusdam communiter vocatis effectibus maioris excommunicationis.

CAPVT XI.

Post causas excommunicationi, propositas, consequenter de ipsius effectibus tractandum est: horum primus est priuare communibus suffragijs Ecclesiæ, ita vt nec missas, nec publicas orationes Ecclesiæ pro eo fundere, aut celebrare liceat ita communiter Doctores dicunt. Ad hoc, nõ tam effectus, quam natura, & substantia ipsius excommunicationis est; vt enim non dicimus priuare visu esse effectum cæcitatıs, sed naturam ipsius, sic natura excommunicationis est, his suffragijs cõmunibus priuare. Quod quidem sic est intelligendũ, vt non liceat orationes, quæ nomine Ecclesiæ fiunt, pro ipsis applicare; tamen, quando quis orat, vt persona particularis, potest orare pro excommunicato, & orationes quascunq; fundere, vt habet S. Tho. 4. d. 18. q. 2. art. 1. quæstiunc. 1. ad 2. immò in memento Missæ, potest quis, vt persona particularis, orare pro excommunicato, nõ tamen ipsum sacrificium pro ipso applicando. ita habet Siluest. excom. 1. §. 2. Omnibus ergo suffragijs, quæ nomine Ecclesiæ funduntur, quatenus nomine Ecclesiæ funduntur, priuatus est. Quando aut persona particularis orat, non debet orare pro eo, tanquam pro membro Ecclesiæ, cum non sit.

Alter communiter vocatus effectus, est priuare susceptione sacramentorũ, tam actiua, quam passiuã, ita vt, nec sacramenta ministrare, nec ea suscipere absq; peccato mortali possit. ita Doct. colligunt ex can. Engeltrudam. 3. q. 4. vbi excommunicatus dicitur esse rescissus a corpore Ecclesiæ. Hic etiam non effectus, sed ipsa natura excommunicationis mihi videtur, sicut & præcedens; non enim intelligi potest, quæ alia sit natura excommunicationis, quàm horum priuatio bonorũ communium.

Tertius effectus est, priuare externis quibusdam bonis communibus, quæ hoc versiculo vulgari exprimi solet. *Os, orare, vale, communicio, mensa negatur.* Per, *os*, intelliguntur colloquutiones, siue per verba, siue per signa, siue per literas. Per,

orare,